

86STE VERGADERING

VERGADERING VAN DONDERDAG 8 JULI 1954

(Bijeenroepingsuur 1 namiddag)

Voorzitter: de heer Kortenhorst

Tegenwoordig, met de Voorzitter, 80 leden, te weten:

de heren Van der Zaal, Vondeling, Schouten, mejuffrouw Klompé, de heren Engelbertink, Hooij, Van Leeuwen, Groen, Van der Ploeg, Posthumus, Krol, mevrouw Fortanier—De Wit, de heren Ruygers, Van Vliet, Cornelissen, De Kadt, Den Hartog, Fens, Lucas, Romme, Ankersmit, Andriessen, Bommer, Biewenga, Kikkert, Van de Wetering, Hofstra, Van Dis, Visch, Beernink, Janssen, Ritmeester, Oud, Korthals, Verkerk, Van Koeverden, Bruins Slot, Stufkens, Droesen, Mol, De Kort, Van der Weijden, mejuffrouw De Vink, de heren Berger, Stapelkamp, Willems, Egas, Van Eijdsen, mevrouw Ploeg—Ploeg, de heren Fokkema, Goedhart, mevrouw Heroma—Meilink, de heren Schilthuis, Lemaire, Ten Hagen, jonkvrouw Wte-waail van Stoetwegen, mejuffrouw Zeelenberg, de heren Blom, Hazenbosch, N. van den Heuvel, Van der Zanden, Maenen, Van Rijckevorsel, Haken, mevrouw Lips—Odinot, de heren Reuter, Gortzak, Van Sleen, Zandt, Peschar, Van der Feltz, Welter, Van Meel, mejuffrouw Tendeloo, de heren Peters, Schmal, Van den Born, Burger, Van Lier,

en de heer Beel, Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, de heer Donker, Minister van Justitie, de heer Van de Kieft, Minister van Financiën, de heer Van den Berge, Staatssecretaris van Financiën, en de heer Van Rhijn, Staatssecretaris van Sociale Zaken.

De Voorzitter: Ik geef thans het woord aan de heer Gortzak tot het stellen van vragen, overeenkomstig artikel 116 van het Reglement van Orde, aan de Minister van Binnenlandse Zaken.

De heer Gortzak: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou de Minister van Binnenlandse Zaken een drietal vragen willen stellen, te weten:

1. Is het juist, dat de gemeenteraad van Ermelo in zijn onlangs gehouden vergadering besloten heeft het zwembad des Zondags te sluiten?

2. Is het de Minister bekend, dat vele militairen, die 's Zondags niet met verlof kunnen gaan, hierdoor de mogelijkheid van gezonde ontspanning wordt ontnomen?

3. Indien vraag 1 door de Minister bevestigend wordt beantwoord, is de Minister dan bereid dit onder vraag 1 genoemde raadsbesluit ter vernietiging aan de Kroon voor te dragen, zodat het zwembad des Zondags geopend blijft?

De heer Beel, Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken: Mijnheer de Voorzitter! In verband met de door de geachte afgevaardigde de heer Gortzak gestelde vragen lijkt het mij gewenst, tot een juist begrip van de situatie even terug te gaan in de geschiedenis van het tot stand komen van het eerste zwembad in de gemeente Ermelo, het bad te Nunspeet.

In 1935 werden door een particulier plannen tot oprichting van een zwembad aanhangig gemaakt. Deze zag als doel de stichting van een zwembad als zwemschool. Een verbodsbepaling om de zwemschool op Zondag geopend te hebben, achtte hij volkomen aanvaardbaar, mits overigens voldoende medewerking kon worden verkregen om hem het uitzicht op een lonend bedrijf te openen. Deze medewerking zou onder meer daarin bestaan, dat de gemeente hem op schappelijke voorwaarden een geschikt terrein voor de bouw van een zwembad ter beschikking zou stellen. Op deze basis werd hem bij

Minister Beel e. a.

raadsbesluit van 29 Maart 1935 een terrein van 1 ha voor 25 jaar in erfpacht gegeven tegen een pachtprijs van f 10 per jaar. In de erfpachtsvoorwaarden werd onder meer de bepaling opgenomen: „De inrichting zal des Zondags gesloten zijn”. Deze bepaling werd letterlijk in de notariële akte van erfpacht overgenomen. Sedert de opening van het zwembad is de toestand in feite ongewijzigd gebleven.

In 1936 werd het tweede zwembad in deze gemeente, dat te Ermelo, geopend. De gang van zaken is hierbij ongeveer gelijk geweest aan die te Nunspeet. Ook hier werd in de erfpachtsvoorwaarden de bepaling opgenomen: „De inrichting zal des Zondags gesloten zijn”, en deze bepaling werd door de stichter/exploitant gaarne aanvaard, daar hij zelf principieel voorstander van Zondagssluiting was.

Ook te Ermelo is de toestand sinds 1936 ongewijzigd gebleven. Kort na de opening van het bad werd de inrichting overgenomen door een N.V., waarvan de oprichter niet deel uitmaakte, maar de N.V. trad in alle rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke erfpachter; een wijziging van de erfpachtsvoorwaarden als zodanig had dit niet ten gevolge. Deze N.V. exploiteert het bad nog steeds.

Volledigheidshalve moet nog medegedeeld worden, dat in de oorlog beide zwembaden, zowel dat te Nunspeet als dat te Ermelo, des Zondags gedurende een beperkt aantal uren voor het publiek geopend zijn geweest. Dit geschiedde echter onder dwang van de bezettende macht en terstond na de bevrijding werd de oorspronkelijke op de erfpachtsvoorwaarden gegronde toestand weer hersteld. Enkele malen werd een poging gedaan, de Zondagssluiting opgeheven te krijgen door een verzoek, de desbetreffende bepaling in het erfpachtcontract te laten vervallen. Zo richtte de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer te Nunspeet zich in Juni 1948 tot de gemeenteraad met het verzoek, toe te staan, dat het bad aldaar op Zondagen van 14 tot 18 uur geopend zou zijn.

In Juni 1952 kwam een dergelijk verzoek in van de commandant van de S.R.O.I. (School Reserve-Officieren Infanterie), te Ermelo, om het door herziening van de erfpachtsvoorwaarden mogelijk te maken, dat het zwembad aldaar op Zondagen geopend zou zijn voor militairen en hun gezinsleden. Op beide verzoeken werd door de gemeenteraad om principiële redenen afwijzend beschikt.

Onder dagtekening van 31 Mei 1954 dienden drie leden van van de gemeenteraad een voorstel bij dat college in, dat luidde:

„Ondergetekenden, leden van de raad van Ermelo, stellen hierbij aan de raad voor burgemeester en wethouders op te dragen met de N.V. Damwijk en Pesie's Bad Nunspeet onderhandelingen te openen over een wijziging in de erfpachtsvoorwaarden, waardoor onder bepaalde voorwaarden de openstelling van het door deze N.V. geëxploiteerde Bosbad des Zondags na 13 uur althans voor militairen mogelijk wordt.”.

Dit voorstel werd in de raadsvergadering van 23 Juni 1954 behandeld en het werd verworpen met 12 tegen 4 stemmen.

Tot zover de feiten, Mijnheer de Voorzitter! Het is dus niet juist, dat de gemeenteraad van Ermelo onlangs zou hebben besloten, het zwembad des Zondags te sluiten, zodat de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord. Door het raadsbesluit van 23 Juni 1954 is geen nieuwe toestand ontstaan. Met name is het niet zo — hetgeen de tweede vraag veronderstelt —, dat de zwembaden eerst nu op Zondagen gesloten moeten worden en dat hierdoor aan bepaalde groepen een mogelijkheid van sport of recreatie op Zondag ontnomen wordt; die mogelijkheid is er nooit geweest.

Mijnheer de Voorzitter! Nu de eerste vraag ontkennend moest worden beantwoord, kan ik aan vraag 3 stilzwijgend voorbijgaan.

De Voorzitter: Wenst de heer Gortzak nog ingevolge artikel 116 van het Reglement van Orde kortelijk een vraag over hetzelfde onderwerp ter nadere opheldering te doen en deze op zeer beknopte wijze toe te lichten?

Gortzak e. a.

De heer **Gortzak**: Mijnheer de Voorzitter! Ik ben de Minister zeer erkentelijk voor zijn uitvoerige toelichting, waaruit blijkt, dat mijn oorspronkelijke gedachte, dat hierdoor in de situatie iets was veranderd, niet juist was. Ik zou nu de Minister alleen nog de vraag willen stellen, of hij een mogelijkheid ziet om, zo nodig in overleg met de Minister van Oorlog en van Marine, met het gemeentebestuur van Ermelo overleg te plegen omtrent het openstellen van deze zwembaden op Zondag na 1 uur of van 14—18 uur, omdat ik van oordeel ben — dit ter toelichting op mijn vraag —, dat, waar een groot aantal militairen thans verplicht is des Zondags in deze plaats te blijven, het toch zeer gewenst zou zijn, indien voor hen een gezonde ontspanning als het zwemmen mogelijk werd gemaakt.

De **Voorzitter**: Wensen nog andere leden een nadere vraag te stellen? Ik merk op, dat dit slechts één vraag mag zijn en dat deze niet mag worden toegelicht.

De heer **Oud**: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou slechts een korte vraag aan de Minister willen stellen. De Minister sprak van een besluit van de raad van Ermelo. Als ik het goed heb, heeft die raad juist geen besluit genomen. Hij heeft het voorstel namelijk verworpen.

De heer **Beel**, Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Het verzoek van de geachte afgevaardigde de heer Gortzak komt hier op neer, dat ik mij in verbinding zou stellen, wellicht te zamen met de Minister van Oorlog en van Marine, met het gemeentebestuur van Ermelo, om alsnog een wijziging gebracht te krijgen in de — negatieve — beslissing, die door de gemeenteraad van Ermelo is genomen. Ik geloof niet, dat — gezien het principiële standpunt, dat duidelijk spreekt uit de afwijzende beschikking, die de raad heeft genomen op het voorstel van de drie raadsleden —, dit enig succes zou hebben, maar afgezien daarvan is er, indien ik goed ben ingelicht, een militair zwembad in de Willem George Frederikkazerne tussen Harderwijk en Ermelo en ik meen, dat op die wijze kan worden tegemoet gekomen aan de wens van de militairen in die omgeving.

Naar aanleiding van de vraag van de geachte afgevaardigde de heer Oud wil ik nog het volgende opmerken. Er is een voorstel geweest van drie raadsleden. Over dat voorstel is gestemd en het voorstel is verworpen. Er is dus een, wat men zou kunnen noemen negatief, besluit genomen. Daarom is dat besluit natuurlijk ook niet vatbaar voor enig ingrijpen van de zijde der Regering.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het wetsontwerp **Wijziging van de bepalingen betreffende de voogdijrden, voorkomende in het Burgerlijk Wetboek, en — in verband daarmee — wijziging van andere wetten (2814)**.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De heer **Donker**, Minister van Justitie, zet zijn rede voort en zegt: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigden, die gisteren over het onderhavige wetsontwerp hebben gesproken, gaven in het algemeen als hun oordeel, dat de Memorie van Antwoord en het mondeling overleg verhelderend hebben gewerkt. Ik ben daarover verheugd, want er zijn inderdaad in de Memorie van Toelichting wel enkele punten, die door de verdere schriftelijke behandeling en het mondeling overleg beter uit de verf zijn gekomen. Ook enkele misverstanden konden daardoor worden opgeheven.

Ik moet hieraan direct toevoegen, dat de Memorie van Toelichting niet alleen was bedoeld als een directe verklaring van de bepalingen van het ontwerp, maar ook als een soort van beleidsnota over het werk van de Voogdijrden in verleden, heden en toekomst. Daardoor kon het gebeuren, dat enkele afgevaardigden vonden, dat de taak van de Voogdijrden wel zeer de nadruk had gekregen en dat over de veelsoortige en

Minister Donker

belangrijke werkzaamheden van de particuliere instellingen betrekkelijk weinig werd gezegd.

Bij het opstellen van die toelichting was mijn ambtsvoorganger — men zal zich herinneren, dat ik aanstonds na mijn optreden de indiening van dit wetsontwerp heb bevorderd, zonder daarin veranderingen aan te brengen — er terecht van uitgegaan, dat een beperkte beschouwing over de voorgestelde wijzigingen zonder enige twijfel toch zou hebben geleid tot vragen uit de Kamer over de bedoeling van de reorganisatie in haar geheel, in het bijzonder over wat de samenstelling en werkwijze van de Raden betreft. Het verheugt mij derhalve, dat de verdere schriftelijke voorbereiding er toe heeft mogen leiden, dat de Kamer in grote lijn wel met het ontwerp kan instemmen.

Het punt, dat de meeste aandacht heeft gehad van de leden van de Kamer, die gisteren het woord hebben gevoerd, was, hoewel daaromtrent in het ontwerp geen regeling voorkomt, de verhouding tussen het particulier initiatief en de Overheid. Uit alles, wat daarover is gezegd, is mij weer gebleken, dat, zoals ik ook al tijdens het mondeling overleg met de vaste commissie heb betoogd, over het grondbeginsel van de kindbescherming in de praktijk een grote mate van overeenstemming bestaat.

Men drukt het vaak, overeenkomstig zijn levensbeschouwelijke benadering van het probleem, in verschillende bewoordingen uit, maar in de grond van de zaak is men het eens. Ik mag het hier misschien nog eens met mijn eigen woorden zeggen, zoals ik het ook bij het mondeling overleg heb betoogd, nl. dat het daadwerkelijke kindbeschermingswerk en dus de zorg voor en het directe toezicht op de kinderen in het algemeen dient te geschieden door particuliere instellingen en personen, terwijl de Overheid alleen een algemeen toezicht behoort uit te oefenen, dat vooral ten doel heeft, te waarborgen, dat de Overheidsgelden goed besteed worden. Met name de geachte afgevaardigden mevrouw Ploeg—Ploeg en de heer Van der Feltz hebben dit van hun kant nog eens duidelijk geformuleerd. Deze communis opinio in de Kamer en bij hen, die in de praktijk van het werk leiding geven, is de beste waarborg, dat aan de sedert 1905 gegroeide werkverdeling tussen het particulier initiatief en de Overheid niet zal worden getornd. Het ontwerp beoogt, zoals ook in de Memorie van Antwoord uitdrukkelijk is gezegd, allermint aan die grondslag te raken.

Een ander punt, dat gisteren ook door verschillende geachte afgevaardigden is aangesneden, is de vraag, in hoeverre de samenstelling en de werkwijze van de Raad bij een algemene maatregel van bestuur of bij de wet moet worden geregeld. Ik zou daarover het volgende willen zeggen. De algemene lijn in onze wetgeving is deze, dat de nadere regeling van de organisatie en de werkwijze van bepaalde organen door de wet aan een algemene maatregel van bestuur wordt gedelegeerd. Wat de Voogdijrden betreft, deze zijn van het begin, van 1905 af, bij een algemene maatregel van bestuur geregeld geweest. Het ontwerp betekent op dit punt dus geen verandering. Overigens meen ik, dat de praktische organisatie op eenvoudiger wijze dan door wetswijziging moet kunnen worden aangepast aan veranderde omstandigheden, b.v. wat betreft de delegatie, waarop ik straks nog terugkom. Daarom reeds verdient de regeling van een en ander bij een algemene maatregel van bestuur de voorkeur. Ik zie daar te minder bezwaar in, omdat over de grote lijnen overeenstemming zowel tussen de Regering en de Kamer als tussen degenen, die in het werk der particuliere kindbescherming zitten, bestaat.

De geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel heeft gezegd, dat, ook wat het vooronderzoek betreft, de Memorie van Antwoord en het mondeling overleg zeer verhelderend hebben gewerkt. Anderen hebben zich in gelijke zin uitgedrukt, toen zij zeiden, dat zij zich na deze gedachtenwisseling bij de plannen van de Regering konden aansluiten. Ik behoeft dus op dit reeds bij de voorbereiding uitvoerig besproken punt niet diep in te gaan en alle argumenten te herhalen. Aan deze argumenten zijn

Minister Donker

door sommige geachte afgevaardigden nog enige nieuwe toegevoegd. De geachte afgevaardigde de heer Van der Feltz sprak over de noodzaak van objectiviteit bij het onderzoek, die slechts gewaarborgd is, als dit in de hand der Raden ligt. De geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg legde de nadruk op het veel gemakkelijker contact tussen de Voogdijraden en de vele ambtelijke instanties, die in bepaalde gevallen bij het vooronderzoek betrokken kunnen zijn. Daarbij komt dan nog, zo zeide de geachte afgevaardigde de heer Verkerk, dat van het merendeel van de gezinnen, waarom het hier gaat, nauwelijks gezegd kan worden, dat zij een bepaalde levensbeschouwing of godsdienst zijn toegedaan, om niet te spreken van de gemengde huwelijken.

Alleen de geachte afgevaardigde de heer Lemaire heeft enkele bedenkingen tegen de overigens reeds bestaande praktijk van voorlichting in civiele kinderzaken door de Voogdijraden geuit en mij een concrete vraag voorgelegd. Hij vroeg nl. of particuliere instellingen op verzoek van de rechter of uit eigen beweging een onderzoek zouden kunnen instellen.

Hierop zou ik het volgende willen antwoorden. De rechter is vrij om in een aanhangige zaak inlichtingen te vragen aan ieder, die hij als getuige of deskundige daarvoor in aanmerking acht te komen, doch het ligt voor de hand, dat de rechter daarbij het eerst zal denken aan de Voogdijraad, in de toekomst Raad voor de Kinderbescherming geheten, om een onderzoek in te stellen, omdat hij deze toch in ieder geval zal hebben te horen. Wanneer een particuliere instelling eigener beweging, dus niet op verzoek van de rechter, in een aanhangige zaak een onderzoek zou instellen, houdt dat bepaaldelijk nog niet in de mogelijkheid, dat deze instelling op grond daarvan een maatregel zou kunnen uitlokken. Wie dat wel kan, staat telkens in de wet aangegeven, o.a. in de artikelen 365, 374a, 374d, 374l en 461c Burgerlijk Wetboek.

Tijdens een geding kunnen bepaalde gegevens uitsluitend door een der partijen of door een officiële adviesinstantie, gelijk de Voogdijraad is, aan de rechter ter kennis worden gebracht. Overigens moge ik nog opmerken, dat in de praktijk meermalen verzoeken, b.v. tot onder-toezicht-stelling, door de Voogdijraad worden ingediend naar aanleiding en op grond van rapporten van particuliere instellingen.

Vele geachte afgevaardigden hebben gesproken over artikel 488b Wetboek van Strafrecht en de verhouding tussen de kinderrechter en de officier van justitie in zake de strafvervolgung. De meesten van hen juichten de bij Nota van Wijzigingen opgenomen redactie, te weten: „na overleg met de kinderrechter”, toe. Het is mij gebleken, dat ook de kinderrechters zelf in het algemeen vóór deze redactie zijn. Ook ik vertrouw, dat op deze wijze een voldoende waarborg tegen minder juiste strafvervolgingen is verkregen, en dat acht ik belangrijk, want ik ben het met de geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg eens, dat strafvervolgung zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Het is dan ook gewenst, dat met name het openbaar ministerie nauwlettend de ter zake bestaande circulaire volgt. Ik zeg „circulaire”, omdat, behalve de door mevrouw Ploeg—Ploeg genoemde circulaire van 1934 er ook nog een is van het jaar 1949, die op deze materie betrekking heeft.

De geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg had intussen gaarne de eerste redactie, die de machtiging van de kinderrechter voor strafvervolgung vereiste, gehandhaafd gezien. Zij deed daarbij aan de hand wat zij noemde een middenweg, door te spreken van: „in overleg” met de kinderrechter. Ik veroorloof mij echter de opmerking, dat dit geen middenweg is, want het zou in feite precies op hetzelfde neerkomen als de oorspronkelijke redactie: „met machtiging”. Dat is dus bepaaldelijk geen middenweg.

Dezelfde geachte afgevaardigde had nog een geheel ander bezwaar tegen strafvervolgung van minderjarigen. Zij wees er op, dat zulk een vervolging een notitie op het strafblad ten gevolge kan hebben, die later schade aan de veroordeelde minderjarige kan berokkenen.

Zij voegde daaraan toe, dat dit bezwaar zou vervallen, als de reeds meermalen aangekondigde nieuwe wettelijke regeling op het stuk van de verklaringen van goed gedrag zou zijn tot stand gekomen. Ik mag intussen opmerken, dat niet iedere veroordeling leidt tot het opmaken van een strafblad; slechts wanneer een straf wordt opgelegd, geschiedt dit; niet wanneer een maatregel wordt toegepast. Maar, afgezien hiervan, ben ik het met de geachte afgevaardigde eens, dat op dit punt verbetering gewenst is, en het verheugt mij dan ook in dit verband te kunnen mededelen, dat de kans groot is, dat het nieuwe wetsontwerp in zake de verklaringen van goed gedrag nog deze maand bij de Kamer zal worden ingediend.

Een onderwerp, waarover ook door meer dan één spreker het woord is gevoerd, betreft de delegatiebevoegdheid van de Raad. Hierover is bij de schriftelijke voorbereiding reeds uitvoerig van gedachten gewisseld, maar men wil daarover nog meer weten en men waarschuwde voor een mogelijk te ver gaande delegatie, waarbij ik genoteerd heb, dat door een der geachte afgevaardigden ook gewaarschuwd werd voor een te ver gaande delegatie aan het personeel. Van delegatie aan bepaalde onderzoekende ambtenaren zal echter geen sprake zijn. In de Memorie van Toelichting en de Memorie van Antwoord heb ik de verschillende mogelijkheden van delegatie uiteengezet. De meest ver gaande delegatie is die aan de secretaris. Ik zou mij die kunnen voorstellen t.a.v. bepaalde alimentatieresultaten.

Wanneer ik gezegd heb, dat de delegatie bij algemene maatregel van bestuur geregeld zal worden, moet dat in deze zin worden verstaan, dat die algemene maatregel van bestuur bepalingen zal moeten inhouden met betrekking tot de vraag aan wie de Raad in pleno kan delegeren, en wel: aan commissies uit de Raad, aan voorzitter en secretaris samen of aan de secretaris alleen. Waarschijnlijk zal daarbij tevens bepaald dienen te worden, dat bepaalde zaken niet gedelegeerd mogen worden. Dat is dan het algemene raam en binnen dat algemene raam zal iedere Raad bij reglement zijn eigen delegatiemogelijkheden zo nodig in details moeten uitwerken. Het spreekt vanzelf, dat een grote Raad voor de Kinderbescherming een geheel andere delegatie behoeft dan een kleine Raad, zodat binnen het raam van deze algemene maatregel van bestuur zeer vele varianten mogelijk en nodig zullen zijn.

Die reglementen zullen overigens, zoals ook thans reeds geldt, de goedkeuring van de Minister van Justitie behoeven, zodat deze mede kan waken tegen een te ver gaande delegatie, maar ook tegen een te enge delegatiemogelijkheid, die een vlotte afwerking van zaken zou verhinderen. Het zal duidelijk zijn, dat regeling bij algemene maatregel van bestuur en niet bij de wet noodzakelijk is om aan in de praktijk gevoelde bezwaren op soepele wijze te kunnen tegemoetkomen. Wellicht zullen nieuwe taken als de verzoening bij echtscheiding of de adoptie reeds spoedig een aanpassing nodig maken. De regeling in details blijft echter overgelaten aan iedere Raad, die zulks naar wenselijkheid en noodzakelijkheid zelf kan bepalen. De verantwoordelijkheid blijft bij de Raad, die ook zaken, waarvoor delegatie is toegelaten of voorgeschreven, kan terugnemen ter eigen beslissing.

In dit verband heeft de heer Van Rijkevorsel gesproken over vrees voor een verantwoordelijkheid, die maar een vorm is. Die vrees van de heer Van Rijkevorsel spoot, naar ik meen, hieruit voort, dat hij in zijn gedachten nog vasthoudt aan de eis, dat alle leden alle zaken moeten bezien. Dan bestaat inderdaad de kans op een verantwoordelijkheid, die slechts een vorm is. Maar zo zal de zaak niet geregeld kunnen of moeten worden. Ik moge de geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel er op attent maken, dat het gevaar voor verantwoordelijkheid alleen naar de vorm, indien alle leden alle zaken moeten bezien, even groot is, wanneer een lid als wanneer een ambtenaar het onderzoek heeft ingesteld. Omdat ik die verantwoordelijkheid alleen naar de vorm evenzeer vrees, hecht ik juist een grote waarde aan delegatie aan commissies van leden uit de Raad.

Minister Donker

Mijnheer de Voorzitter! Uiteraard zal rekening moeten worden gehouden met de levensbeschouwing, wanneer er een lid van een Raad benoemd wordt, zoals de geachte afgevaardigde de heren Van Rijkevorsel en Van der Feltz mij hebben gevraagd. Ik ben bereid om de suggestie van de geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel over te nemen om te bevorderen, dat in de algemene maatregel van bestuur een bepaling wordt opgenomen in de trant van artikel 3 van de Wet op de Raad voor de Jeugdvorming. Met particuliere instellingen wordt reeds veelvuldig overleg gepleegd, wanneer er nieuwe leden voor de Voogdijraad nodig zijn, maar ook zij kunnen niet altijd geschikte personen voordragen.

Ik mag er in dit verband misschien nog even op wijzen, dat behalve de verscheidenheid van levensbeschouwing ook verscheidenheid op verschillende andere terreinen noodzakelijk en wenselijk is. In een circulaire van de Minister van Justitie van 26 September 1950 aan de voorzitters van de Voogdijraden is onder meer daarop nogeens nadrukkelijk de aandacht gevestigd, waarbij met name is genoemd de noodzaak van het opnemen van het vrouwelijk element in de Raad en van een zo groot mogelijke vertegenwoordiging van alle maatschappelijke groepen. Dit is dus ook een aspect, dat bij de samenstelling van de Voogdijraden in aanmerking moet worden genomen.

Dan zijn mij door verschillende afgevaardigden vragen gesteld over de subsidiëring van particuliere gezinsvoogdijverenigingen. Mevrouw Ploeg—Ploeg vroeg daarnaar in deze vorm: Kan Pro Juventute er zeker van zijn, dat haar werk op het gebied der gezinsvoogdij door het aannemen van dit wetsontwerp niet wordt afgebroken? De geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel vestigde in dit verband de aandacht op de Rooms-Katholieke verenigingen voor gezinsvoogdij en patronage, die van de Overheid tot nu toe in het geheel geen subsidie hebben ontvangen. Ik ben er mij zeer wel van bewust, dat de situatie, die door de onderhavige wetswijziging ontstaat, subsidie nodig maakt, zowel voor Pro Juventute, nadat zij het merendeel van de ambtenaren voor de Kinderbescherming heeft zien overgaan naar de Raden voor de Kinderbescherming, alsook voor andere gezinsvoogdijverenigingen, waaronder de Rooms-Katholieke verenigingen een zeer belangrijke plaats innemen. Ik heb hierover reeds contact gehad met mijn ambtgenoot van Financiën en ik heb hoop, dat daarvoor een post in de begroting voor 1955 zal kunnen worden opgenomen. Ik zal bovendien spoedig doen onderzoeken, naar welke normen dit werk moet worden gesubsidieerd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil thans nog enkele sprekers afzonderlijk antwoorden op de door hen gestelde vragen.

De geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg heeft gezegd, dat confessionele verenigingen naar haar mening vaak te ver gaan, wanneer zij de godsdienstige opvoeding de belangrijkste factor, ja zelfs de enige factor van betekenis achten. De geachte afgevaardigde heeft daarmee een moeilijk probleem generaliserend gesteld en heeft toch van mij een duidelijke uitspraak gevraagd. Ik kan daarop slechts eveneens generaliserend antwoorden, en wel in deze zin, dat ik de godsdienstige opvoeding een zeer belangrijke factor, maar niet de enig bepalende acht. Ik heb intussen het gevoelen, dat vanwege het generaliseren, waarover ik sprak, zowel de vraag als het antwoord deze zaak weinig verder zal helpen. Het komt hierbij veel meer aan op het concrete geval. Steeds toch zal het belang van het betrokken kind, dat vooropstaat, moeten worden bepaald door de afweging van een geheel complex van onderling verbandhoudende factoren van vaak zeer verschillende aard en betekenis.

Dezelfde geachte afgevaardigde heeft voorts gevraagd, of het de bedoeling is, dat aan alle Raden ambtenaren voor de kindwetten worden toegevoegd, en zij heeft bovendien aangedrongen op een betere bezoldiging van deze functionarissen. Mijnheer de Voorzitter! De uitvoering van de overgang van een aantal ambtenaren voor de kindwetten naar de Raden

voor de Kinderbescherming en hun inpassing in het daar reeds bestaande kader zal in de praktijk nog niet zo eenvoudig zijn. Alle Raden — dit is duidelijk — zullen voor de hun opgedragen taak met deskundige krachten moeten worden geoutilleerd, waarbij uiteraard ook rekening zal moeten worden gehouden met de taak, voortvloeiende uit het wetsontwerp tot het tegengaan van lichtvaardige echtscheiding. De bezoldiging van de overgaande ambtenaren voor de kindwetten zal moeten worden gezien in de totale structurele opbouw van de nieuwe Raden voor de Kinderbescherming. Over de bezoldiging van het personeel van die Raden, dat is belast of zal worden belast met een voorlichtende of inspecterende taak, is interdepartementaal overleg gaande, waarbij ook de bezoldiging van die ambtenaren voor de kindwetten, die niet naar de Raden voor de Kinderbescherming overgaan, onder ogen wordt gezien. Wat de benodigde personeelsorganisatie zelf betreft en de daarmee gepaard gaande overgang van ambtenaren voor de kindwetten, heb ik het voornemen een deskundige uit de kring der Voogdijraden tijdelijk aan de desbetreffende afdeling van mijn Departement te detacheren, welke deskundige dan te zamen met een tot dat doel te vormen werkgroep mij van voorlichting zal dienen met betrekking tot de meest wenselijke en meest efficiënte structuur van de Raden. Aan de hand van dat onderzoek zal dan kunnen blijken, in hoeverre het oorspronkelijk voor de uitbreiding geraamde bedrag, waaromtrent de geachte afgevaardigde de heer Verkerk heeft geïnformeerd of dit al dan niet voldoende is, toereikend is. Dit bedrag is in 1952 geraamd en zal natuurlijk worden beïnvloed door de algemene safarisverhogingen, die sindsdien hebben plaats gevonden.

De geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg heeft nog enige opmerkingen gemaakt over het persoonlijkheidsonderzoek en de reclassering van ouders. Deze opmerkingen geven mij geen aanleiding terug te komen van hetgeen ik daarover in de Memorie van Toelichting en de Memorie van Antwoord heb gezegd.

De geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel heeft gesproken over de inzage van voogdijraadrapporten. Ik wil ook daarover nu niet veel meer zeggen, omdat ik dit vraagstuk heb voorgelegd aan een kleine commissie onder voorzitterschap van mr. C. J. Enschedé, rechter te Rotterdam, en waarin o.a. de deken van de Amsterdamse en van de Haagse balie en twee voorzitters van Voogdijraden zijn benoemd.

Ter vermindering van misverstand, zou ik tot de geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel willen zeggen, dat deze inzage naar mijn mening niet aan anderen dan aan partijen en hun raadslieden toegestaan zal kunnen worden.

De geachte afgevaardigde de heer Lemaire heeft opgemerkt, dat het hem niet duidelijk is, welke betekenis het vierde lid van artikel 461 B.W. naast het derde lid heeft. Hij heeft gevraagd, of deze bepaling eigenlijk niet overbodig is. Het derde lid, zo zegt de geachte afgevaardigde, beoogt toch geen directe bemoeiing met particuliere instellingen te scheppen en daardoor ziet hij de noodzaak om het vierde lid op te nemen niet als zo dringend.

Intussen heeft de geachte afgevaardigde hier een gans andere vraag aan verbonden, nl. of, wanneer dat vierde lid toch opgenomen zou blijven, het geen aanbeveling zou verdienen daarin te bepalen, dat behalve de geestelijke grondslag ook de zelfstandigheid der instelling onverlet wordt gelaten. Ik zou hierop willen antwoorden, dat geestelijke grondslag en zelfstandigheid naar mijn mening niet in hetzelfde vlak liggen. De zelfstandigheid van de instelling is niet zo absoluut als de geestelijke grondslag. Het onverlet laten van de geestelijke grondslag wordt in het vierde lid van artikel 461 B.W. voor alle zekerheid veilig gesteld met een bepaling, die gelijklopend is aan artikel 47, lid 3, van de reclasseringsmaatregel. Wat de zelfstandigheid betreft, is duidelijk van een communis opinio gebleken, ook hier, dat de Overheid altijd toezicht moet uitoefenen en b.v. in bepaalde, gelukkig uitzonderlijke, omstandigheden subsidie kan

Minister Donker

intrekken. Er zou dus in de gedachtengang van de geachte afgevaardigde niet moeten worden gesproken van de zelfstandigheid, maar van een zo groot mogelijke mate van zelfstandigheid en dat lijkt mij voor een wetelijke redactie bepaald geen gelukkige terminologie.

Dezelfde geachte afgevaardigde heeft zich ook nog afgevraagd, of de bepaling van het in artikel 910 Wetboek van Rechtsvordering in te voegen nieuwe lid, dat het appèlrecht van de Raad voor de Kinderbescherming uitbreidt, niet te ver gaat. Ik zou hiertegenover willen opmerken, dat er verschillende situaties zijn, waarin de Raad voor de Kinderbescherming het recht op appèl behoort toe te komen en waar dat recht thans niet bestaat. Om een enkel voorbeeld te noemen: De Raad dient een verzoek tot ontheffing of ontzetting van de ouders in en stelt daarbij voor een in de plaats van de ouders te benoemen voogd. De rechter ontheft of ontzet de ouders wel, doch benoemt een andere dan de voorgestelde voogd, daarbij misschien onvoldoende aandacht schenkende aan de godsdienst van het kind en de ouders, zoals artikel 396 B.W. bepaalt. In een dergelijk geval heeft, volgens de Hoge Raad — er is daarover een arrest van 16 Mei 1952, Nederlandse Jurisprudentie 430 —, de Voogdijraad geen recht van appèl. Het belang van het kind is zozeer in het geding bij de vraag wie voogd moet worden, dat het bepaald wenselijk voorkomt ook hier het appèlrecht aan de Raad toe te kennen. Dit zelfde geldt voor voogdijbenoeming door de kantonrechter, waarbij thans het appèlrecht gebonden is aan de artikelen 959 en 961 Rechtsvordering.

Ik moge de geachte afgevaardigde de heer Lemaire in dit verband nog eens verwijzen naar de tweede alinea van blz. 10 van de Memorie van Toelichting en het daar vermelde artikel van mr. Knuttel. Ik geloof, dat hij het op grond van een en ander wel met mij eens zal kunnen zijn, dat uitbreiding van het appèlrecht gerechtvaardigd is. Overigens meen ik, dat zeker op dit punt geen enkele vrees behoeft te bestaan, dat de Raad van dat recht een ander gebruik zal maken dan in het belang van de betrokken kinderen gewenst is.

Ik kom thans tot het laatste punt, de vaderschapsactie, dat ik aan het slot van mijn betoog bespreek, omdat in verband daarmee een amendement is ingediend. Voordat ik echter over de strekking van het amendement spreek, wil ik eerst twee incidentele kwesties behandelen.

De geachte afgevaardigde de heer Van der Feltz heeft gevraagd of de in het toe te voegen tweede lid van artikel 344a B.W. gebruikte woorden „gewezen op een zodanige door de voogd ingestelde rechtsvordering” niet a contrario kunnen worden uitgelegd, zodat de Raad van een door hem zelf ingestelde vordering niet in hoger beroep zou kunnen komen. Dat een eiser zelf altijd in hoger beroep kan gaan, is echter een zo vanzelfsprekende algemene regel van procesrecht, dat nadere vermelding daarvan hier ter plaatse mij overbodig lijkt. Er is trouwens ook niet bepaald, dat de voogd in hoger beroep kan gaan, als hij de vordering heeft ingesteld.

De geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg heeft mij in dit verband gevraagd wat ik in de laatste alinea van blz. 10 van de Memorie van Toelichting bedoeld heb met een waarborg voor een behoorlijke verzorging en opvoeding van het kind voor de gehele duur van de minderjarigheid. Het zal de geachte afgevaardigde bekend zijn, dat een lijfrente of een bankgarantie hoogst zelden te verkrijgen zal zijn. Mijn bedoeling was en is, dat de moeder zich door de verwekker niet zal laten afschepen met een afkoopssom, die op het eerste gezicht aantrekkelijk is, maar slechts voor enkele jaren toereikend is. Van geval tot geval zal beslist moeten worden wat redelijkerwijze te verwachten is van de verwekker, daarbij gelet op de behoefte van de minderjarige ook na meer dan een jaar of tien. Daarbij mag het feit, dat de verwekker op het moment van de actie weinig of niets verdient, niet tot gevolg hebben, dat de actie achterwege blijft, aangezien dit in latere jaren gans anders kan liggen en dan wellicht de kans voor een geslaagde actie door verloop van de verjaringstermijn van vijf jaar of door bewijsmoeilijkheden verkeken is.

Wat het meer algemene aspect van de vaderschapsactie betreft, zou ik het volgende willen opmerken. Alle afgevaardigden zijn het er met mij over eens, dat het in bepaalde gevallen gewenst is, dat de Raad voor de Kinderbescherming de actie kan instellen. Ook bestaat er overeenstemming over, en ik sluit mij daarbij geheel aan, dat er gevallen denkbaar zijn, dat de Raad van deze bevoegdheid geen gebruik zou moeten maken. Met name zijn dat de gevallen, zoals zij hier gisteren in de gedachtenwisseling zijn genoemd en die gebaseerd zijn op bepaalde zeer ernstige bezwaren van de zijde van de moeder. Uitgaande van deze overeenstemming van gedachten zijn er echter twee systemen mogelijk. Het ene is, dat men de Raad algehele bevoegdheid geeft, zoals dat in het wetsontwerp is gebeurd, en dat men het aan de raad overlaat daarvan in bepaalde gevallen geen gebruik te maken. Het andere systeem is, dat men de Raad de bevoegdheid geeft, maar dat daaraan in de wet een beperking wordt toegevoegd, gelijk in het amendement is geschied. Ik blijf ook na de schriftelijke en mondelinge discussie de voorkeur geven aan het eerste systeem. Het belang van het kind staat hier zeer duidelijk op de voorgrond en dat is een factor, die in alle gevallen, die de Raad onderzoekt, bepalend is. Ik meen dus, dat wij het aan de Raden moeten overlaten om te beoordelen in welke gevallen zij geen gebruik van de bevoegdheid moeten maken.

Ik ben er van overtuigd, dat het resultaat er van niet veel zal verschillen van het resultaat, dat men zou bereiken, wanneer het systeem van het amendement van de geachte afgevaardigde de heer Van Rijkevorsel zou worden opgenomen.

Wanneer men echter het systeem, dat in het amendement is neergelegd, wil volgen, mag ik wel de aandacht vragen voor twee bezwaren tegen dit amendement in de vorm, zoals het op het ogenblik is gesteld. Het amendement beoogt, een zin toe te voegen aan het nieuwe tweede lid van artikel 344a B.W., welke zin aanvangt met de woorden: „De raad zal deze bevoegdheden slechts uitoefenen”. Deze bevoegdheden zijn de bevoegdheden, genoemd in het nieuwe tweede lid, en dat zijn het zelf instellen van de actie en de mogelijkheid van hoger beroep. Zoals ik al heb gezegd, kan ik begrijpen, dat men geneigd is, de bevoegdheid van de Raad tot het instellen van de actie in de wet aan banden te leggen vanwege eventuele respectabele argumenten van de moeder, die bij voorbeeld geen publiciteit wenst of geen verstoring van het huwelijk van een getrouwde verwekker, maar is eenmaal de actie door of met toestemming van de moeder of de voogd van het kind ingesteld en de zaak dus op deze wijze aan de openbaarheid prijs gegeven, dan kan ik geen enkele reden zien, waarom de Raad niet in hoger beroep zou mogen gaan, wanneer daarvoor in bepaalde gevallen gegronde redenen zijn. Men bedenke bovendien, dat de Raad toch de mogelijkheid heeft, later van een eenmaal in rechte veroordeelde verwekker een gewijzigde uitkering te vragen. Ik meen dus, dat de beperking, die het amendement wil aanleggen op de gronden, die daarvoor zijn aangevoerd in de toelichting op het amendement, alleen zin heeft ten opzichte van het instellen van de actie en niet ten opzichte van een eventueel appèl.

Het tweede bezwaar, dat ik heb, is, dat het mij minder gewenst lijkt, dat de eis van toestemming van de moeder algemeen wordt gesteld en dus ook moet gelden in de gevallen, waarin de moeder niet in staat is, haar wil te verklaren, bij voorbeeld door afwezigheid of krankzinnigheid.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een andere redactie geredigeerd, welke aan deze bezwaren tegemoetkomt en als volgt luidt:

„De raad behoeft voor het instellen van de vordering de toestemming van de moeder, tenzij deze haar wil niet kan verklaren. Indien de moeder minderjarig is, is ook de toestemming van haar wettelijke vertegenwoordiger vereist.”.

Ik laat het gaarne aan de geachte afgevaardigden, die het amendement hebben ingediend, over, of zij, indien zij mijn bezwaren gegrond achten, hun amendement in deze zin willen

Minister Donker e. a.

wijzigen dan wel het willen intrekken, in welk laatste geval ik bereid zou zijn, de tekst, die ik op het ogenblik heb aangegeven, bij Nota van Wijziging in het wetsontwerp op te nemen. Ik laat dat intussen gaarne aan de geachte afgevaardigden over.

Mevrouw **Ploeg—Ploeg**: Mijnheer de Voorzitter! In grote lijnen ben ik het helemaal met het betoog van de Minister eens. Ik behoef op de onderdelen dus niet terug te komen. De kwestie van de nieuwe taken, zoals de adoptie en de verzoening van echtparen, is natuurlijk ook iets, dat bij de nieuwe Raden voor Kinderbescherming thuishoort, maar ik zou ten aanzien van de geheimhouding van de rapporten nog een vraag willen stellen. Ik heb het toegejuicht, dat er een kleine commissie zal worden ingesteld, en de Minister heeft nu uiteengezet welke mensen in deze commissie zitting zullen hebben. Hij heeft daarbij echter opgemerkt, dat het niet anders zal betekenen dan dat aan partijen en raadslieden inzage van de stukken zal worden gegeven. Een andere mogelijkheid zie ik ook niet. Stel u zich eens voor, dat nog inzage zou worden gegeven aan andere mensen dan partijen en raadslieden. Dit heb ik niet helemaal begrepen. Misschien mag ik daaromtrent nog een toelichting van de Minister ontvangen.

Verder kan ik mij voorstellen, dat Pro Juventute en ook de Vereniging van Gezinsvoogdijen van Katholieke richtingen niet helemaal gerust zijn op de toezegging, die de Minister op dit ogenblik heeft gedaan. Hij kan waarschijnlijk niet verder gaan, maar wanneer pas in 1955 zal worden uitgemaakt of het overblijvende deel van Pro Juventute subsidie zal ontvangen, dan zijn er moeilijkheden, die misschien een goede oplossing van de gehele zaak in de weg staan. Ik zou erg graag willen, dat hieromtrent nog iets concreter zou worden gezegd.

Wat betreft het slot van de redevoering van de geachte bewindsman over de vaderschapsactie, wil ik vooral na de nadere toelichting van de Minister zeggen, dat ik op het standpunt blijf staan, dat de vaderschapsactie moet kunnen worden ingesteld, juist in het belang van het kind, en ik zou de indieners van het amendement willen vragen om het voorstel van de Minister in zake deze vaderschapsactie te willen volgen.

De heer **Van Rijckevorsel**: Mijnheer de Voorzitter! In eerste aanleg heb ik niet gesproken over het amendement, in de veronderstelling, dat het afzonderlijk in behandeling zou komen bij artikel II van het wetsontwerp, maar nu de Minister er uitvoerig op is ingegaan en zelfs, in de verwachting, dat het amendement zou worden aangenomen, een eigen redactie heeft voorgesteld, lijkt het mij het beste om thans met het amendement te beginnen en te verklaren, dat de mede-ondertekenaars en ik zich kunnen verenigen met de door de Minister voorgestelde redactie. De Minister zal dit dus door Nota van Wijziging aan artikel 344, lid 2, van het ontwerp toevoegen. In afwachting van de Nota van Wijziging zal dan straks het amendement worden ingetrokken.

De Minister heeft terecht geconstateerd, dat ook ik mij geheel heb kunnen verenigen met de uiteenzettingen betreffende de verhouding tussen Overheid en particuliere initiatief, die hebben plaats gehad in de schriftelijke gedachtenwisseling ter voorbereiding van het wetsontwerp, alsook bij het mondeling overleg. De Minister heeft daarbij herhaald wat hij bij het mondeling overleg heeft gezegd en ik ben hem daarvoor erkentelijk. De Minister heeft daaraan echter toegevoegd, dat ook de heer Van Rijckevorsel, wat het vooronderzoek betreft, zich geheel kan verenigen met hetgeen dienaangaande door de Minister is gesteld bij het mondelinge overleg.

De heer **Donker**, Minister van Justitie: Ik heb opgemerkt, dat u hebt gezegd, dat het zeer verhelderend heeft gewerkt.

De heer **Van Rijckevorsel**: Dat is inderdaad het geval. Indien dit zo wordt verstaan, kan ik mij daarmee verenigen. Wat het vooronderzoek betreft, is het verlangen echter bij mij blijven bestaan, dat de particuliere verenigingen en instellingen door

Van Rijckevorsel e. a.

de Raden meer zullen worden ingeschakeld en dat men zich meer zal bedienen van de rapporten van de verenigingen en instellingen, indien en zodra deze tot het uitbrengen daarvan in staat zullen blijken te zijn. Dat verlangen is dus blijven bestaan en alleen op grond van het feit, dat het tot dusverre altijd zo is geweest, dat de Raad het rapport uitbrengt, en in de tweede plaats, omdat tot dusverre op dit gebied van de zijde der particuliere verenigingen en instellingen nog niet zoveel geschiedt, heb ik redenen, dus louter praktische redenen, om daarop thans niet verder door te gaan. Ik zou echter gaarne zien, ook in verband met hetgeen de Minister heeft geantwoord op datgene, wat de heer Lemaire heeft opgemerkt, dat in de toekomst de ontwikkeling zodanig zal kunnen zijn, dat meer dan thans gebruik zal worden gemaakt van de voorlichtingsrapporten, die er ook van de zijde der particuliere verenigingen en instellingen meer en meer zullen komen, waarbij ik met name denk aan een verdere ontwikkeling van het werk van de gezinsvoogdij en de patronage ten gevolge van de subsidiëring. Ik zou dus willen, dat de Minister in de algemene maatregel van bestuur, die er zal komen, de mogelijkheid openhoudt, dat de Raden met betrekking tot het onderzoek ten aanzien van de gezinnen, waar moeilijkheden zijn of dreigen te komen, meer dan tot nu toe het geval is geweest gebruik zullen maken en zich zullen bedienen van de rapporten, die worden uitgebracht door de particuliere verenigingen en instellingen. Het verzoek, dat ik de Minister dus thans op dit gebied wil doen, is, dat hij in de algemene maatregel van bestuur de mogelijkheid voor een dergelijke ontwikkeling in de toekomst, die wij wenselijk achten, open houdt.

Mijnheer de Voorzitter! De Minister heeft gesproken van circulaire's aan de voorzitters van de Voogdijraden, circulaire's die wellicht ook bestemd zijn voor de Voogdijraden in het algemeen. Ik zou in dit verband willen vragen of de leden van de Raden recht hebben op inzage van alle circulaire's, die de Minister tot de Raden richt. Deze vraag schijnt misschien overbodig. Het is mij echter bekend, dat een lid van een Voogdijraad zich er over heeft beklagd, dat, toen hij hoorde, dat er een circulaire was en de secretaris daarnaar vroeg, van de secretaris ten antwoord kreeg: dat is alleen voor het bureau; daarmee hebben de leden niets te maken.

Een ander punt, dat ik nog even wil aanroeren, is het recht op inzage van de rapporten, hetwelk in de stukken en ook nu bij het antwoord van de Minister alleen is behandeld met betrekking tot de advocaten. Acht de Minister het met mij niet wenselijk, dat, als raadslieden in kinderbeschermingszaken ook zullen kunnen optreden vertegenwoordigers van particuliere verenigingen en instellingen? Hierbij is een precedent, en wel het ontwerp-Beroepswet, dat onlangs bij de Kamer is ingediend, waarin er van wordt uitgegaan, dat weliswaar bij de behandeling der zaken voor de ambtenarengerechten en de Centrale Raad voor Beroep advocaten een voorrang hebben, maar dat de vertegenwoordigers van werknemersorganisaties, die dikwijls een grote mate van gespecialiseerdheid op dit gebied bezitten, daarmee vrijwel gelijkgesteld zijn, indien zij in de betreffende zaken optreden als gemachtigden. Vindt de Minister het niet met mij wenselijk, dat ook vertegenwoordigers van particuliere verenigingen of instellingen, op het gebied van de kinderbescherming werkzaam en deskundig, het recht dienen te hebben om als gemachtigden op te treden in kinderbeschermingszaken? Dit heeft ook nog het voordeel, dat, waar juist de meeste kinderbeschermingszaken prodeogevallen zijn en in 9 van de 10 zaken toevoeging van een advocaat plaats vindt, men niet een advocaat toegevoegd krijgt, waarmee men zich niet erg gelukkig voelt. In ieder geval zullen de betrokkenen zich dikwijls beter behandeld gevoelen, indien zij worden bijgestaan door een vertegenwoordiger van een particuliere vereniging of instelling.

Mevrouw **Lips—Odinot**: Mijnheer de Voorzitter! Het spijt mij, dat ik gisteren niet aanwezig kon zijn bij de debatten over de wijzigingen van de Voogdijraad, doordat ik een vergadering van de Provinciale Staten moest bijwonen. Gaarne zou ik aan

Lips—Odinot e. a.

de debatten hebben deelgenomen. Ik zou de geachte bewindsman desondanks nog gaarne een vraag willen stellen.

Wij hebben in de Memorie van Antwoord het een en ander gelezen over de particuliere instellingen; ik meen, dat er 180 van dergelijke instellingen in ons land zijn. Gaarne zou ik nu van de Minister vernemen, hoeveel neutrale instellingen er bij deze 180 zijn.

Voorts heeft de Minister gesproken over de levensbeschouwelijke richting van de leden van de Voogdijraden en hij heeft gezegd, dat er ook zoveel mogelijk leden van verschillende levensbeschouwelijke richting in de Voogdijraden moeten zitten. Ik zou de Minister willen vragen, of hieraan ook inderdaad de hand wordt gehouden. Zitten er werkelijk in de Voogdijraden leden van alle richtingen, die aan ons openbaar leven deelnemen, niet alleen omdat het een democratisch recht is, maar juist ook omdat de Minister in Stuk no. 8 zelf zegt, dat het zo kan helpen, wanneer men met mensen kan spreken van dezelfde richting of geloofsvertuiging.

Met betrekking tot de bevoegdheid van de Voogdijraden lezen wij in de Memorie van Antwoord, dat diegenen, die altijd philanthropisch werk hebben gedaan, goede leden zouden kunnen zijn van de Voogdijraden. Ik zou willen vragen, of deze leden niet een bepaalde scholing dienen te hebben, ten minste die van een school voor maatschappelijk werk. Moeten deze mensen voorts ook niet goede paedagogen zijn? Het komt vaak voor, dat goedwillende dames en heren, die als gezinsvoogden optreden, volkomen verkeerde methoden op de kinderen willen toepassen. In hoeverre kan men hierop controle uitoefenen en hoe kan men weten, of de leden van de Voogdijraad werkelijk bevoegd zijn voor hun taak?

Tenslotte zou ik, al is het amendement daarvoor ingetrokken, iets willen zeggen over de vaderschapsactie. Ik kan mij aansluiten bij hetgene, dat reeds door mevrouw Ploeg—Ploeg hierover is gezegd. Ik meen zelfs, dat men zo ver moet gaan, dat het altijd mogelijk is, dat de vader verantwoordelijk wordt gesteld voor het kind. De moeder kan natuurlijk hoge morele bezwaren hebben om de vader aansprakelijk te stellen, maar ik meen, dat het belang van het kind altijd voorop moet staan. Er kunnen weleens situaties ontstaan, waarin het kind de steun van de vader absoluut nodig heeft. Wanneer de vader zelf moreel niet zo hoog staat, dat hij bereid is die verantwoordelijkheid vrijwillig op zich te nemen, dan moeten er middelen zijn om hem hiertoe te dwingen.

De heer **Donker**, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde mevrouw Ploeg—Ploeg is begonnen met te zeggen, dat zij een passage in mijn antwoord niet helemaal heeft begrepen, nl. toen ik sprak over het vraagstuk van de inzage van Voogdijraadrapporten en toen ik in mijn beschouwingen daaraan toevoegde, dat ik ter vermindering van misverstanden tot de heer Van Rijckevorsel wilde zeggen, dat die inzage m.i. niet aan anderen dan aan partijen en haar raadslieden toegestaan zou kunnen worden. Mevrouw Ploeg—Ploeg heeft gezegd: Ik heb dat niet begrepen, want dat is vanzelfsprekend. Ik vond dat ook, maar omdat ik even twijfelde aan de opvatting van de heer Van Rijckevorsel, heb ik dit gezegd.

De tweede opmerking van deze geachte afgevaardigde was: al zal er op de begroting 1955 een subsidie komen voor gezinsvoogdijwerk, kunnen er dan toch geen moeilijkheden ontstaan voor Pro Juventute met name, wanneer deze vereniging door het verlies van een groot deel van haar ambtenaren voor de kindervetten en dientengevolge ook door het verlies van een groot deel van de subsidiëring daarvan bij de inwerkingtreding van dit wetsontwerp tot een afkapping van een deel van haar werk moet komen? Het lijkt mij, dat die bezwaren zich niet zullen voordoen, want hoezeer het mij verheugt, dat dit wetsontwerp thans nog vóór het zomerreces in deze Kamer is behandeld, zal toch nog moeten plaats vinden de behandeling door de Eerste Kamer en ook daarna zullen er nog wel enige voorbereidende werkzaamheden — ik noem bijv. het werk van de deskundige met de werkgroep, waarover ik heb gespro-

Minister Donker

ken, die het Departement zal moeten voorlichten over de juiste en meest efficiënte structuur van de Raden voor de Kinderbescherming — moeten worden verricht, zodat ik niet verwacht, dat vóór 1 Januari a.s. aan een daadwerkelijke uitvoering van deze wet zal kunnen worden begonnen.

Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel heeft nog eens verduidelijkt zijn standpunt met betrekking tot het vooronderzoek, dat nu zowel in strafrechtelijk als in civielrechtelijk opzicht bij de Raden voor de Kinderbescherming komt. Hij heeft gezegd: Alleen omdat er op het ogenblik nog zo weinig bestaat van het werk van particuliere verenigingen op dit gebied, is er geen reden voor een wijziging in de richting van deze particuliere instellingen. Maar, zo zeide de geachte afgevaardigde, wil de Minister in de algemene maatregel van bestuur de mogelijkheid daartoe openhouden? Daarbij heeft hij aangeknoopt bij de vraag van de geachte afgevaardigde de heer Lemaire, of en in hoeverre het mogelijk is, dat de rechter voorlichting zoekt bij particuliere instellingen dan wel of die particuliere instellingen uit eigen beweging zich tot de rechter met voorlichting kunnen wenden. Ik meen te moeten blijven bij het antwoord, dat ik de geachte afgevaardigde de heer Lemaire in dezen heb gegeven. Het komt mij voor, dat met dit wetsontwerp, eenmaal wet geworden, de situatie aldus zal zijn, dat de Raad voor de Kinderbescherming het orgaan is, dat als centraal punt in het arrondissement deze acties voorbereidt en voert en dat, wat er ook zij van inschakeling van particuliere instellingen, die alleen zal kunnen lopen over de Raad voor de Kinderbescherming, zoals dat bijv. ook in de praktijk gebeurt, wanneer een persoonlijksonderzoek wordt opgedragen aan een medisch opvoedkundig bureau.

Ik mag misschien nog even herhalen, dat de Voogdijraden in de praktijk herhaalde malen optreden naar aanleiding van een rapport van particulieren of particuliere instellingen. Een zeer sprekend voorbeeld is wel, dat een rapport van een gezinsvoogd kan leiden tot een actie tot ontzetting of ontheffing.

Voorts heeft de geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel gevraagd, of het onomstotelijk vaststaat, dat de leden van de Voogdijraad recht hebben op de voor de Voogdijraad bestemde circulaire, die, zoals de geachte afgevaardigde constateerde aan de hand van een mededeling, die ik heb gedaan met betrekking tot een bepaalde circulaire, gericht plegen te worden aan de voorzitter van de Voogdijraad.

Dat is natuurlijk alleen een adres. Het spreekt vanzelf, dat de circulaire, die betrekking hebben op het werk van de Voogdijraad, ter beschikking behoren te staan van alle leden van de Voogdijraad. Ik vind dit bepaaldelijk geen dubieuze kwestie.

De kwestie van de inzage van de rapporten van de Voogdijraad door de partijen in de procedure, is inderdaad een uiterst moeilijke. In de Memorie van Antwoord heb ik te kennen gegeven, dat ik het onmogelijk achtte hiervoor een duidelijke en afgeronde oplossing te geven, die al in de Memorie van Antwoord zou kunnen worden neergelegd, en dat ik deswege mijn toevlucht heb moeten nemen tot de instelling van een commissie van deskundigen, die dit ingewikkelde vraagstuk zal bezien.

De geachte afgevaardigde heeft hieraan nog een nieuw element toegevoegd, het probleem namelijk, of ook vertegenwoordigers van particuliere verenigingen zouden kunnen optreden als raadslieden voor de rechtbank in zaken van kinderbewaking. Hij wijst in dit verband als parallel op de Beroepswet, op grond waarvan ook gemachtigden — niet-advocaten — kunnen optreden voor het ambtenarengerecht en de Centrale Raad van Beroep.

In het kinderrecht liggen de zaken echter anders. De beslissingen, die hier worden genomen, zijn beslissingen van de gewone rechterlijke macht. In het algemeen is het zo, dat voor de rechtbanken en de gerechtshoven, waarover het hier gaat, alleen advocaten en procureurs kunnen optreden. Het stelsel, dat de geachte afgevaardigde als mogelijk veronderstelt, zou een inbreuk maken op de verplichte rechtsbijstand, die wij in

Minister Donker e. a.

de civiele procedure voor de colleges over de gehele lijn kennen. Ik acht het niet gewenst op dit ogenblik een uitspraak te doen als de geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel blijkbaar verlangt. Ik moge hieraan nog toevoegen, dat het ten aanzien van de toegevoegde advocaten in kinderkzaken in een aantal arrondissementen minder somber is gesteld dan de geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel hier aangaf, omdat in sommige arrondissementen — ik weet niet of dit in het gehele land het geval is — advocaten, die zich in het bijzonder interesseren voor kinderkzaken, de behandeling daarvan in veel grotere mate op zich nemen dan zij op grond van hun normale verplichtingen zouden behoeven te doen.

De geachte afgevaardigde mevrouw Lips—Olinot heeft mij in tweede termijn nog enige vragen gesteld. In de eerste plaats heeft zij gevraagd, hoeveel neutrale instellingen er onder het totaal van de instellingen zijn. Ik kan deze vraag op dit ogenblik beslist niet beantwoorden, omdat ik de hierop betrekking hebbende cijfers niet tot mijn beschikking heb.

Vervolgens heeft zij gevraagd, of er bij de bezetting van de Voogdijraad ook rekening wordt gehouden met de verschillende levensbeschouwingen. Daarnaar wordt inderdaad consciëntieus gestreefd, men probeert zoveel mogelijk de Voogdijraden zo samen te stellen, dat de verschillende levensbeschouwingen, die het Nederlandse volk kent, daarin zijn vertegenwoordigd.

De laatste vraag van de geachte afgevaardigde, of de leden van de Voogdijraad geen bepaalde scholing moeten hebben en of zij niet goede paedagogen moeten zijn, kan ik in haar algemeenheid bevestigend beantwoorden. Alleen moet ik er aan toevoegen, dat dit niet betekent, dat de leden van de Voogdijraden een bepaalde studie of cursus of wat dan ook zouden moeten volgen om lid te kunnen worden. Ik geloof, dat men dit zo moet zien. De leden van de Voogdijraden moeten deskundige personen op het gebied van de kinderbescherming zijn. Die deskundigheid kan men zich in het maatschappelijk leven op verschillende manieren eigen maken, zowel door studie als door praktijk.

Mijnheer de Voorzitter! Tot slot wil ik nog iets zeggen over het amendement van de geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel. Hij heeft gezegd, dat, wanneer ik een Nota van Wijzigingen zou indienen, in de geest zoals reeds door mij is aangegeven, hij en de andere ondertekenaars van het amendement bereid zouden zijn dit in te trekken. Ik heb u, Mijnheer de Voorzitter, inmiddels een Nota van Wijzigingen, van de inhoud, als ik reeds heb aangegeven, doen toekomen. Nu de geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel heeft aangekondigd, dat hij zijn amendement zal intrekken, kunnen deze wijzigingen in het wetsontwerp worden opgenomen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

Artikel I wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslaging over artikel II.

De **Voorzitter**: Door de Regering is een tweede Nota van Wijziging ingediend, waardoor artikel II, sub 1, komt te luiden:

Voorzitter

Aan artikel 344a worden twee nieuwe leden toegevoegd, luidende:

Ook de raad voor de kinderbescherming is bevoegd de op het eerste lid van het voorgaand artikel gegronde rechtsvordering in te stellen en van een vonnis, gewezen op een zodanige door de voogd ingestelde rechtsvordering, in hoger beroep te komen.

De raad behoeft voor het instellen van de vordering de toestemming van de moeder, tenzij deze haar wil niet kan verklaren. Indien de moeder minderjarig is, is bovendien de toestemming van haar wettelijke vertegenwoordiger vereist.

De **Voorzitter**: Ik merk op, dat volgens de techniek van het wetsontwerp de daarbij in het Burgerlijk Wetboek aan te brengen wijzigingen tussen aanhalingstekens worden geplaatst. In verband hiermede zal ook deze nieuw aan te brengen wijziging tussen aanhalingstekens worden geplaatst.

Naar ik verneem, is de Regering bereid deze wijziging aan te brengen.

Naar mij is medegedeeld, heeft de vaste Commissie voor Justitie tegen deze door de Regering na het verschijnen van het Verslag aangebrachte wijziging geen bezwaar.

Op dit artikel was voorgesteld een amendement van de heer Van Rijckevorsel e.s. (Stuk no. 9). Naar aanleiding van de door de Regering inmiddels in het artikel aangebrachte wijziging heeft de heer Van Rijckevorsel mij medegedeeld, dat hij het door hem en andere leden voorgestelde amendement op dit artikel intrekt.

Aangezien het amendement van de heer Van Rijckevorsel e.s. (Stuk no. 9) is ingetrokken, maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten.

Artikel II wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De artikelen III tot en met VIII en de beweegreden van het wetsontwerp worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: Naar ik verneem, adviseert de vaste Commissie voor Justitie tot aanvaarding van dit wetsontwerp.

Het wetsontwerp wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Verbetering

In de redevoering van mevrouw Fortanier—De Wit: blz. 2528, kolom 2, reg. 24 v.o., dienen de woorden: „Mijnheer de Voorzitter” te vervallen.